

Asia: VN/501/2020

Lausuntopyyntö iäkkäiden henkilöiden palvelukokonaisuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

1. Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisia asumispalveluja ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen sekä nk. tavallinen palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Palveluasumisella tarkoitetaan (kunnan järjestämässä) palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Erona tehostetun ja tavallisen palveluasumisen välillä on, että tehostettu palveluasuminen sisältää ympärivuorokautiset palvelut. Voitaisiinko tavallisen palveluasumisen käsite mielestänne poistaa lainsäädännöstä?

Ei

2. Jos tavallisen palveluasumisen käsite poistetaan lainsäädännöstä, pitäisikö muutoksen koskea

Ei kantaa

3. Jos tavallinen palveluasuminen (kunnan järjestämässä palveluasunnossa) poistuisi palveluvalikosta, pitäisikö kunnan sosiaalitoimella olla velvollisuus joissakin tapauksissa järjestää asiakkaalle hoitoa ja huolenpitoa turvaavien palvelujen lisäksi myös asunto?

Kyllä

4. Jos tavallinen palveluasuminen jää lainsäädäntöön, pitäisikö omaishoidon tuesta annettua lakia muuttaa niin, että omaishoidon tukea voidaan myöntää myös tavallisen palveluasumisen asiakkaille?

Kyllä

5. Pitäisikö tehostettua palveluasumista ja muita asumis- ja palvelumuotoja voida toteuttaa samassa toimintayksikössä?

Kyllä

6. Voitaisiinko iäkkäiden henkilöiden asumisen monimuotoisuutta edistää muilla lain muutoksilla?

Ei kantaa

7. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 6, kuvatkaa, millaisilla muilla lainmuutoksilla asumisen monimuotoisuutta voitaisiin edistää.

-

8. Sosiaalihoitolain 21 §:n 3 momentin mukaan palveluasumisen saannin edellytyksenä on, että henkilö tarvitsee soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostetun palveluasumisen saanti edellyttää lisäksi, että hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautinen. Pitäisikö laissa määritellä tehostetun palveluasumisen saannin edellytykset nykyistä tarkemmin?

Kyllä

9. Kotipalvelun sisältönä on sosiaalihoitolain 19 §:n mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittaminen tai niissä avustaminen. Nämä toiminnot ovat: asuminen, hoito ja huolenpito, toimintakyvyn ylläpito, lasten hoito ja kasvatusta sekä asiointi. Luettelo ei ole tyhjentyvä. Kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut ovat: aterian-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Pitäisikö kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut erottaa omaksi palvelumuodokseen?

Kyllä

10. Vastaavatko kotipalvelun ja tukipalvelujen käsite ja sisältö nykyisiä asiakkaiden tarpeita vai pitäisikö palvelujen nimikettä ja/tai niiden sisältöä muuttaa?

Ei kantaa

11. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 4/2020 vp), jossa vanhuspalvelulakiin ehdotetaan säännöksiä tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksesta. Pitäisikö myös kotihoidon henkilöstön määrästä säätää lain tasolla?

Kyllä

12. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 11, kuvatkaa millä tavalla asiasta pitäisi säätää. Olisiko esimerkiksi Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6) oleva suositus kotihoidon henkilöstön määräytymisestä toimiva tapa?

Taustalla on kotihoidon koko 2000-luvun ajan kestänyt räikeä aliresurssointi. Em. julkaisun mitoitus on suuntaa antava pohja, mutta ei vielä riittävä. Olennaista on, että ihmisen yksilöllinen tarve on mitoituksen perusta. Mitoitukset eivät saa estää tarpeen mukaisten palveluiden ja hoidon toteutumista.

13. Tukeeko nykyinen vanhuspalvelulain säännös toimintayksikön johtamisesta (21 §) riittävästi johtamisen kehittämistä?

Ei kantaa

14. Mitä muuta haluatte tuoda esiin iäkkäiden henkilöiden palveluja koskevan lainsäädännön kehittämisestä?

Välimuotoisten asumisratkaisujen vakiinnuttaminen lain tasolle on kannatettavaa. Asiakkaan oikeuksien turvaamiseksi tulee samalla säätää valitusmenettelyistä.

Avainasemassassa kotihoidossa on kunkin asiakkaan ajantasainen palvelusuunnitelma. Sunnitelman tulee olla aidosti asiakaslähtöinen ja sen toteutumista on arvioitava säännöllisesti.

Riittävä henkilöstömitoitus ja työntekijöiden ammattitaito ovat ratkaisevan tärkeitä. Ne mahdollistavat tarpeita vastaavia palveluita, aitoa asiakkaan osallisuutta sekä hyvin johdettua suunnittelua. Koska kotihoidossa asiakkailla on keskenään hyvin erilaisia hoidon ja hoivan tarpeita, ei kotihoidon hoitajamitoituksen määrittely ei ole yksinkertaista. Lailla tulee kuitenkin turvata se, että kotihoidossa täytyy olla riittävästi henkilöstöä palvelusuunnitelmien toteuttamiseen.

Resurssien mitoituksen rinnalle lain tasolle tarvitaan tarkempaa laadun määrittelyä. Yhtenäisten laatukriteerien puuttuminen laista johtaa siihen, että eri toimijat määrittelevät laatua eri tavoin. Se, mitä laadulla tarkoitetaan, on epäselvää, jos mittaristo, laadun ominaisuudet ja sen osatekijät ovat määrittelemättä.

Yleisluontoiset laadun määritelmät jättävät laadun irralliseksi ja palvelun laadun ohjaaminen on heikkoa. Vertailukelpoista tietoa ei myöskään muodostu. Toiminnot tulee dokumentoida yhteneväisesti..

Asiakastyytyväisyys ei ole yksin riittävä kriteeri kuvaamaan palveluiden hyvinvointi- ja terveysvaikutuksia sekä palveluiden asiakasturvallisuutta. Tähän tarvitaan monipuolisia sekä määrällisiä että laadullisia kriteereitä.

Vuorisalo Irene
Eläkeliitto ry